

UNDERLIGE LIVSFORMER

Anmeldelse af Niels Peter Agger:

Underlivsformer i 80'erne.

Modtryk, 1984.

Georg Warming

Kønslivet har op gennem historien været en udtømmelig kilde til litterære trakteringer, faglige vurderinger og kommenterende ræsonneren. Således også i de »gyldne« 70'ere, hvor debat- og bekendelseslitteraturen - mainstreamed såvel som subkulturel - fik et gevaldigt opsving. Med *Niels Peter Agger: Underlivsformer i 80'erne* præsenteres man for en ny - tidstypisk - indfaldsvinkel: Den storbysociologiske og stilanalytiske, som navnlig er kendt fra den britiske forskning i ungdom og subkultur (e.g. Birmingham-skolen, f.eks. *Dick Hebdige: Subkultur og stil* (Sjakalen, 1983)). Forsåvidt et omslag i vinkling og skrivestil, der kan siges at mime sit objekts omskiftelighed og nye skikkelser: Stilen, spejlet, suset og coolness til forskel fra det foregående deceniums ømhed og inderlighed, »åbne« dialogicitet og bløde ekshibitionisme. Agger prætenderer at komme på højde med 80'erseksualitetens mangfoldighed og pulsation både begrebsligt og stilistisk, og det kan derfor ikke undre, at hans indfaldsvinkel er den kultursociologiske fremfor en psykoanalytisk eller dybdepsykologisk, og hans syntaks består i hurtige, henkastede formuleringer snarere end i monolitiske ræsonnementer. Ikke uden en vis karikatur på forrige tiders alvorstunge bekendelseslitteratur hedder det ved forordets - kvikt og nonchelangt kaldet: Forspillet - slutning, at: »Forfatteren er heterosexuel, mand, 40 år, psykolog, gift, har to børn, er jomfru og tilhører venstrefløjen med cappucinotendenser.« Og så kan man jo passende le med eller efter behag vrisse overbærende af denne friskfyragtige plamamse, såvel som af bogens mange øvrige af slagsen.

Det er en kvik lille bog (157 s.), som Agger er nedkommet med. Nogle vil måske mene *lidt for* »kvik«?

I storbyens favn

Der er noget befriende ved, at Agger renoncerer på 70'ernes tunge freudomarxistiske spøgelse (kritikken af vareæstetikken, repressionstesens, narcissismesyndromet) og i stedet nærmer sig den allesteds nærværende, boblende og fremtrædende seksualitet i en skrift, der prætenderer at gribe det karakteristiske ved fremtrædelser: Det »overfladiske«, det flygtige, det fraværen-

de i det mondænt og insisterende nærværende. Dette sker gennem en tillem্পning af storbygeografiske/arkitektteoretiske begreber, ikke mindst dem om *fremvisnings-* resp. *realiseringszonen*:

»Den brede fremvisningszone, hvor udstillingen foregår, hvor man ses og selv ser, hvor de små pift trives, de skæve sideblikke og de mærkelige opspilsritualer . . . Stort set er det en anonym sfære. Man ser, ses og glider forbi i en hastig strøm. Andre bruges som spejle, de er interessante som tilskuere, som overflader, som genstande på scenen, som pointgivere.«

Typisk de nye butikskvarterer med gågader og arkader eller butikstorve, men også stormagasiner, burgerbarer, trafikknudepunkter, biografte, kultursteder. Fremvisningszonen betegner forsåvidt den kulturhistoriske fuldbyrdelse af boulevardlivet i Baudelaires Paris: En evig pulsation af kroppe og klæ'r, flygtige blikke og berøringer, en anonym strøm af ekshibitionistisk/voyeristisk seksualitet.

– Hvor fremvisningszonen hovedsagelig begrænser sig til dagtimerne (butikkernes åbningstider), tegner realiseringszonen - denne genbo til førnævnte - sig for aften- og nattetimerne og ditto lokaler: De seksuelle minoritetets mødesteder, værtshusmiljøer, diskoteker, caféer, natklubber, parker, storfester m.m. Formålet går her tættere på kødet, og stemningen er præget af en højere grad af intimitet. Men fælles for begge er, at fremtrædelsesformerne eller de psykosociale figurer er fremherskende. Seksualiteten er væsentlig fremtrædende og dette navnlig i 80'ernes miljøer. Skematisk kan vi formulere forholdet mellem de to sfærer således:

	<i>Fremstillingszone</i>	<i>Realiseringszone</i>
<i>Lokalitet:</i>	Gader og stræder	Kabiner og parker
<i>Intimitet:</i>	Lav	Høj
<i>Offentlighed:</i>	Høj	Lav
<i>Fremtrædelsesform:</i>	Dominant/ fuldt markeret	Dominant/ fuldt markeret

– hvor pointen skulle være, at de symptomatiske figurer er allesteds nærværende, indgroede i alle delsfærer. Der er altså ikke tale om blot og bar udsmykning eller om ækvivalentet til skallen om appelsinen. Tværtimod, stilen og formerne har primat over væsensindholdet. Tænk blot på cappucinokulturen . . .

Anderledes med en tredje, supplerende zone, som Agger nævner: *Kontant-sexzonen*, hvorved forstås området og mediet for prostitution og hurtigt opnåede, gensidige kønskontakter - typisk den såkaldte cruising. Her falder formerne - forhængt, sløret - hurtigt, og man går i direkte - kontant - berø-

ring med hinanden. Udtrykt med Agger: Kontantsexualiteten danner »private« pletter midt i offentligheden, hvor intimiteten kortvarigt er høj.

Social typologi

Når bortses fra de helt unge og andre særgrupper, gennemgås der i bogen navnlig tre befolkningslag, som fylder de nævnte zoner og lever deres seksualitet med hver deres særpræg: Cappucinokulturen, den bløde venstrefløj og de såkaldte traditionalister. Førstnævnte rekrutteres navnlig fra »det moderne menneskes« folkereservoarer: Dels den selvetablerede avantgarde, bestående af free-lance folk, kunstnere, løsarbejdere og arbejdsfri personer. Dels mellemlags-lønarbejdere, forretningsfolk, mode- og reklamefolk. Det overordnede særpræg består i den kraftige markering af distancerethed, opprioriteringen af voyerismen/narcissismen, intensivering af varemærkesignalerne (den smukke indpakning). Til forskel fra traditionalismens seksuelle fokusering på baller, lår, bryster er det taljen, fødderne, nakken og ansigtet, der tjener som fokuseringspunkter.

Cappucinokulturen betegnes - uden at Agger begrundet sit begrebslån nærmere - som postmodernistisk og kontrastfremhævende. Tillige er det karakteristisk, at nu'et fremhæves på bekostning af for- og fremtid: Verden kan være blæst væk i morgen, ragnarok ligger lige under overfladen, og ingen har styr på, hvad der nu vil ske. Ligeledes den narcissistiske seksualitet, der tjener som et dobbelt forsvar: Mod den integritetsrisiko, som en dybere involvering indebærer, og mod den overpirring, som den moderne storby rummer.

Cappucinokulturen er ekspansiv, på højde med tiden og har haft tendens til at fortrænge traditionelkulturen fra bymidten.

Venstrefløjskulturen heroverfor - som en overlevering fra de »bløde« 70'ere - er ikke karakteriseret ved stramt, skinnende tøj, markerede, tætbarberede, maskuline hagepartier, make up og farvet hår, men omvendt ved den bløde »naturlige« påklædningsform: Velour, fløjl, bomuld - ofte hjemmegjort, støvler, træsko m.v.

Ligeledes forbrugsmønstret: Det tunge øl i udpræget grad i stedet for fiks former for kaffe og smarte drinks, lejlighedsvis branderter overfor afmålt »coolness«. Tolerancen overfor forsømmeligheder og småskavanker er relativt stor og seksualudvekslingen udpræget verbalstyret og orienteret mod det »demokratiske« orgasmefyldte samleje, hvor cappucinokulturen snarere låner attituder fra S/M-seksualiteten. Tillige, venstrefløjskulturen må betegnes som en udpræget subkultur, hvor cafékulturen - i hvert fald umiddelbart - er mere »åben«, offentlig tilgængelig.

Traditionalistkulturen er mindre opsigtsvækkende, men har et langt bredere befolkningsgrundlag end de to nævnte (sub)kulturer: Ufaglært og faglært arbejderklasse, lavere funktionærer m.v. Vi finder her den udpræget genitalorienterede værtshuskultur, hvor sex er en så at sige »naturlig« ting, utilsløret på linie med andre fornødenheder og ikke omgærdet af ideologi-

ske merinvesteringer som selvpromovering, ømhed, tryghed osv. Moden følges i afdæmpet form, og der skelnes mellem hverdagstøj og »pænt« tøj - når man er ude på noget. Cafékulturen har i ikke ringe grad fortrængt traditionalismen fra bymidten og de overleverede arbejds kvarterer - således at man navnlig finder sidstnævnte i udflytterområderne. Denne udpræget genitalorienterede kultur kender ikke - vil ikke kendes ved - venstrefløj-kulturens intellektuelle orgasmejageri.

De perverses kunstige paradis

Agger beskæftiger sig også med de seksuelle minoriteter: De egentlige subkulturer (bøsser, lesbiske, sadomasochister). Her får læseren med et minimalt kendskab til minoritetskulturer ikke meget nyt at vide. Det bliver ved almindeligheder om maskuline og feminine bøsser, sadomasochismens kontraktualitet og dens karakter af skuespil, subkulturelle signalkoder m.v. Således hører man ikke meget til homoseksualitetens psykologi - udover at det fremhæves, at man i højere grad eksperimenterer med roller, ligesom den kønslige binding antages at være mere narcissistisk sårbar end i normalseksualitetens tilfælde. Heller ikke sadomasochismens reciprocitet: Det forhold, at sadisten nyder lidelsen gennem identifikation med masochisten, og omvendt at masochisten i al sin passivitet oplever en aura af magt, som ellers har været kendt siden Freud, hører man noget til.

Men det understreges i det mindste, at man på de seksuelle afvigelsers domæne præsenteres for en højere grad af rollebevidsthed, detaljeopmærksomhed og grænseforømmelse end indenfor de før omtalte mainstream kulturer. Som nævnt er subkulturerne efterhånden i udstrakt grad blevet gjort til genstand for stilmæssige lån - f.eks. den legendariske ring i øret eller lædertøjet - hvorved de originale genkendelseskoder afsvækkes, udbleges, socialiseres, og kun enkelte pertinente tegn, f.eks. det dobbelte kønssymbol, bliver stående som genuint subkulturelle.

Prostitution og pornografika

Almindelighederne fortsætter bogen ud - det interessante ligger i de nævnte bygeografiske distinktioner og i den omtalte typologi (cafékultur, venstrefløj, traditionalisme). I et kort afsnit scannes der hen over de forskellige typer prostituerede og deres stilmæssige og sociale særpræg, og kundeklientellets motivationer begrundes i *Bruckner & Finkelkrauts* distinktion: Nærversbegær (de ensomme), afvekslingsbegær (de fastlåste, gifte), institutionsbegær (ønske om at undgå forførelsesritualerne). Men derudover er der ikke meget at hente for den virkeligt nysgerrige.

Ligeledes med pornografien, der behandles såre stedmoderligt i et endnu kortere afsnit (ca. 4 s.). Det konstateres her, at pornografien er på retræte vis-à-vis cafékultur og andet, at køberne hovedsagelig er mænd, som bruger pornografien til masturbation, samt at venstrefløjs- og cappucinokulturen -

til forskel fra traditionalismen - ikke dyrker den rå pornografi, men hellere dvæler ved kunstnerisk porno og erotisk skønhedslitteratur.

Forbrydelse og sygdom

De sidste ordinære afsnit - om voldtægt og incest hhv. om de forskellige kønssygdomme - er noget mere oplysende. Således indvies man i de kriseterapeutiske strategier for voldtægts- og incestofre, som overordnet betragtet består i fire faser: Genoplevelse af chokfasen - hvor alt er forvirret og usammenhængende; reaktionsfasen - hvor situationen gennemleves med alle de undertrykte følelser; bearbejdningsfasen - hvor oplevelserne gennearbejdes, samt en nyvurderingsfase - hvor vedkommende begynder at forholde sig til omverdenen igen uden voldtægten/incesten som skærende brændpunkt. Endvidere hævdes det efter navnlig amerikansk forskning på området, at incestfamilierne er præget af: Tiilstedeværelse i alle sociale lag, »nedarvning« af forbandelsen gennem generationer, uklarhed m.h.t. generationsforskelle og overseksualisering af alle udtryk. Disse sidste to forhold skal bl.a. ses begrundet i det problem, at incestfamilien har vanskeligt ved at bibeholde og videreføre de ritualer, som ellers præger familielivet - hvorigennem man trakterer ubevidste drifter og fantasier.

Gennemgangen af de veneriske sygdomme, som også er noget overfladisk, lægger forståeligvis især interessen an på AIDS, den mest potente og angstvækkende kønssygdom eller sygdom overhovedet i nyere tid. Man kan her navnlig hæfte sig ved, at denne antagelig epidemiske lidelse behandles vidt forskelligt statistisk, afhængigt af informantens ideologiske ståsted. Det er således ikke ualmindeligt, at procenterne og tallene vokser drastisk, jo længere man bevæger sig »til højre« i det ræsonnerende landskab.

Fra en jargonmagers værksted

Udover de nævnte fordele og mangler ved »Underlivsformer i 80'erne« - de interessante distinktioner i bogens første halvdel, almindelighederne i den anden - kan det ikke undgå ens opmærksomhed, at bogen er skrevet i en let irriterende blanding af ræsonnerende sagprosa og jargon. Det gælder f.eks. et indforstået subkulturelt udtryk som: »Normalbollere« til forskel fra homoseksuelle, sadomasochister m.fl. Muligvis skyldes tilstedeværelsen af sådanne jargonudtryk intentionen om at fremtræde uhøjtidelig og frisk; men resultatet er adskillige steder en underligt blandet fremstilling med stilistiske spring og uhomogeniteter. Man kan også tænke på en frase som: »Så blev vi så kloge - eller blev vi?« - der skulle udføre en konklusion på gennemgangen af et udvalgt statistisk materiale. For slet ikke at tale om selve titlen: »Underlivsformer i 80'erne« - der på bogens bagside disseseres i flg. slogan: Underlivsformer/under livsformerne/underlivs former.

Alt sammen med til at give bogen et lidt »smart«, men samtidig uredigeret præg. Dette går igen på det syntaktiske niveau, hvor det ikke er ualmindeligt med dyngevise ophobninger, afbrudt af lapidariske, staccatoagtige indskud,

ligesom særprægede stavemåder flourer: »Fetisist« til eksempel.

Bogens gode intentioner upåagt - om at afdække 80'erseksualiteten i en tidssvarende begrebsramme og at fremkomme med enkelte emancipatoriske argumenter om moral, tilbageerobning af kønslivet m.v. - kan det ikke undgås, at den blandede sprogbrug virker: Irriterende, henkastet, overfrisk, billigsmart.